

TARTALOMJEGYZÉK

- 2 BODNÁR GYULA: KASSAI UTCÁK, HÁZAK, POLGÁROK
- 3 LISZKA JÓZSEF: ...BIZONY ELVÉSZ, HA TUDOMÁNY NÉLKÜL VALÓ
- 4 PETRES CSIZMADIA GABRIELLA: A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYAR KISEBBSÉG FELSZÁMOLÁSÁNAK KÍSÉRLETE. BESZÉLGETÉS SZARKA LÁSZLÓVAL
- 7 BAUCSEK CSABA: „VAE VICTIS” – „JAJ A LEGYŐZÖTTEKNEK”
- 9 ANGYAL LÁSZLÓ: „KIMONDTÁK AZ ÍTÉLETET FELETTEM...” A FELVIDÉKI KITELEPÍTÉSEK TANKÖNYVKÉPEI
- 11 HROMADA ATTILA: EMLÉKEK KONTRA TÖRTÉNELEM, AVAGY HOGY TANÍTSUNK A KITELEPÍTÉSEKRŐL? KÜLÖNBÖZŐ NÉZŐPONTOK
- 13 KOVÁCS LÁSZLÓ: EGY ÉLET A KATEDRÁN A KATEDRÁVAL
- 14 HORVÁTH GÉZA: VASS LAJOSRA EMLÉKEZVE – SZÜLETÉSÉNEK 90., HALÁLÁNAK 25. ÉVFORDULÓJÁN
- 16 GOMBOS CSILLA: NEMI SZTEREOTÍPIÁK AZ IRODALOMOKTATÁSBAN.
- 18 KANTÁR BALÁZS: AZ ILLUSZTRÁCIÓ LEHETŐSÉGEI AZ IRODALOMOKTATÁSBAN
- 21 PASZMÁR LÍVIA: ARANY JÁNOS FEOLVASÓ MARATON A SZLOVÁKIAI MAGYAR ISKOLÁKBAN
- 22 BRUTOVSZKY GABRIELLA: IGENIS, ARANY MENŐ!
- 24 KALOCSÁNYI MÓNIKA: NEMES NAGY ÁGNES BORS NÉNI KÖNYVE CÍMŰ MŰVÉNEK BÁB- ÉS DRAMATIKUS JÁTÉKOKKAL VALÓ IRODALOMPEDAGÓGIAI FELDOLGOZÁSA
- 26 PÖCZ ILDIKÓ: JÁTÉKOS ISMERKEDÉS A SZLOVÁK NYELVVEL AZ ÓVODÁBAN
- 28 CSICSAY ALAJOS: MIÉRT FÉLÜNK A KÍGYÓKTÓL?
- 30 VARGA TAMÁS: A TÁRSASJÁTÉK GYAKORLATI SZEREPE A FÖLDRAJZOKTATÁSBAN
- 31 PETERNAI ZSUZSANNA: AZ eTWINNING PROGRAM (3. RÉSZ)
- 33 ORSZÁGOS TANÉVNYITÓ, NAGYSZELMENC, 2017. SZEPTEMBER 2.
- 34 STIRBER LAJOS: SZÁLLJ, DALOM, SZÉP MAGYAR ÉNEKI A KOMÁROMI GAUDIUM SZÉKELYFÖLDÖN ÜNNEPELT
- 35 TEHETSÉGEK
- 36 ISKOLAHÍREK
- 37 HÁZUNK TÁJA

LISZKA JÓZSEF

...BIZONY ELVÉSZ,
HA TUDOMÁNY NÉLKÜL VALÓ

És akkor én most itt, a Magyar Tudomány Ünnepe apropójából, *haza fogok beszélni*. Látszólag, persze. És csak az elején.

Jó: hosszabb lesz az eleje, mint a vége...

Húsz esztendeje, 1997. október 1-jén hoztuk létre az (akkor még) Fórum Társadalomtudományi Intézet kihegyezett részlegeként, Komáromban, az Etnológiai Központot. Érintettség ide, érintettség oda, kimondom, az elmúlt húsz év eredményeit nézve, akár siker-történetnek is mondható az Etnológiai Központ és a holdudvarában tevékenykedő külső munkatársak tudományos tevékenysége. Az, amiről korábban álmodtunk, egy központi néprajzi közintézmény, tokkal, vonóval (magyarán: könyvtárral, adattárakkal, kutatóhelyekkel) – létrejött. És ez még hagyján, hiszen sok minden létrejött már e tájakon, de aztán annyiban is maradt. Az Etnológiai Központ, ha megszűnne (nem fog megszűnni), akkor is annyit tett fennállása ideje alatt, hogy már megérte létrehozni. Csak néhány szám: háromnyelvű évkönyvének, az *Acta Ethnologica Danubiánának* a közeljövőben jelenik meg a 18–19. számú, összevont kötete. Az *Interethnica* című kiadványsorozatának (amelynek szintén vannak magyar, szlovák és német nyelvű darabjai is) ez ideig tíz kötete látott napvilágot. A *Lokális és regionális monográfiák* című sorozatának nyolc, a *Notitia historico-ethnologica* és a *Jelek a térben* címűeknek pedig egyenként öt-öt kötete került az olvasók asztalára. Az Etnológiai Központ műhelyében készültek a szlovákiai magyar néprajzi bibliográfia kötetei (mindösszesen hat darab), és ott található a közép-európai mércével mérve is jelentős *Szokrális Kisemlékek Archivuma*. A *szlovákiai magyarok néprajza* című szintézis megjelent szlovákul és

a Passaui Egyetem Néprajzi Tanszéke kiadásában németül is. Az említett publikációk egyrészt jelentős kutatási projektumok végeredményei, másrészt különféle, az Etnológiai Központ által szervezett nemzetközi konferenciák summázatai. Aki valaha is kételkedett abban, hogy kisebbségi körülmények között lehet nemzetközileg is elismert tudományt művelni, annak az Etnológiai Központ két évtizedes teljesítménye az élő cáfolat.

A Magyar Tudományos Akadémia javára Széchenyi István 1825. november 3-án „a nemzetiség és nyelv erősítése, terjesztése és pallérozása szent céljára” ajánlotta föl birtokai egy évi jövedelmét. Erre az aktusra emlékezve ünnepeljük meg évente a magyar tudomány napját, illetve ünnepét.

Ahogy a Magyar Tudományos Akadémia azóta nemzetközi mércével mérve is élvonalbeli tudományos intézménynek számít, és a nyelv pallérozása mellett a tudomány művelése a legfontosabb feladata, úgy a magyar tudományos intézményrendszer bonyolult hálózata (aminek szerves része a fent emlegetett Etnológiai Központ, miközben számos pontban kötődik a szlovák tudományossághoz is) a nemzetközi tudományosságnak is szerves része.

Nem elég egy nemzetnek, ha vitéz; bizony elvész, ha tudomány nélkül való. Wesselényi Miklóssal mondatja ezt Gaál Mózes *A vasember* című, először 1906-ban megjelent regényében. Nem állítanám, hogy a könyv ma feltétlenül időszerű lenne (sőt!), viszont ez a mondata, a kardcsörtető vitézkedéssel szembeni csöndes és elmélyült kutatást szorgalmazó passzusa, nagyon is aktuális. És mondani kell ezt, még akkor is, ha tudjuk, az inkább vitézkedésre hajlamosak füléig úgysem jut el...

Nem elég egy nemzetnek, ha vitéz; bizony elvész, ha tudomány nélkül való.